

РЕШЕНИЕ

№ 187

гр. Пловдив, 09.11.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД – ПЛОВДИВ, 3-ТИ ГРАЖДАНСКИ СЪСТАВ, в публично заседание на двадесет и шести октомври през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Вера Ив. Иванова

Членове: Катя Ст. Пенчева
Тодор Илк. Хаджиев

при участието на секретаря Мила Д. Тошева
като разгледа докладваното от Тодор Илк. Хаджиев Въззивно гражданско дело № 20225000500373 по описа за 2022 година

Производството е по реда на чл. 258 и сл. от ГПК.

Образувано е по въззивна жалба на Е. Н. А. против Решение № 313/11.03.2022 г. по гр. д. № 1721/ 2021 г. на ОС – Пловдив, с което е осъден да заплати на „К.“ ЕООД сумата от 27 900 лв., представляваща неизпълнено задължение по споразумение от 05.02.2020 г., ведно със законната лихва върху главницата, считано от 01.07.2021 г. до окончателното ѝ изплащане, както и сумата от 7 264 лв., представляваща дължима на основание чл. 3 от споразумението неустойка за периода 02.03.2020 г. – 30.06.2021 г.

В жалбата се прави оплакване за незаконосъобразност на обжалваното решение, като се поддържа, че споразумението е нищожно поради липса на предмет, противоречието му със закона и добрите нрави. Решението се атакува и в частта, в която е уважен предявеният иск за неустойка с доводи за нищожност по поради прекомерност. Предвид изложеното жалбоподателят иска да се отмени обжалваното решение, вместо което се постанови ново, с което да се отхвърлят предявените искове.

В срока по чл. 263, ал. 2 ГПК е постъпил писмен отговор от

въззиваемият „К.“ ЕООД чрез пълномощника си, с който оспорва жалбата.

Съдът, като прецени събраните по делото доказателства поотделно и в съвкупност във връзка с доводите на страните, констатира следното от фактическа и правна страна:

Въззивната жалба е подадена в срока по чл. 259, ал. 1 ГПК от надлежна страна и против акт, подлежащ на въззивно обжалване, поради което е допустима.

Предявени са при условията на обективно кумулативно съединяване два иска: по чл. 79, ал. 1 ЗЗД вр. чл. 365, ал. 1 ЗЗД за реално изпълнение на сключена на 05.02.2020 г. извънсъдебна спогодба и по чл. 92, ал. 1 ЗЗД за неустойка.

По предявения иск по чл. 79, ал. 1 вр. чл. 365 ЗЗД за сумата от 27 900 лв.:

Предявеният иск се основава на сключената на 05.02.2022 г. между страните извънсъдебна спогодба, с която ответникът Е. Н. А. се е задължил да заплати разсрочено на „К.“ ЕООД до 01.01.2021 г. сумата от 27 900 лв., представляваща стойността на умишлено причинени липси от заемане на длъжността „салонен управител“ в ищцовото дружество.

Ответникът оспорва предявения иск с възражения за нищожност на спогодбата поради липса на предмет, противоречието ѝ със закона и добрите нрави. Настоящата инстанция счита същите за неоснователни, до който извод е стигнал и окръжният съд. Предметът на делото са действия, бездействия или определени блага (материални или нематериални), във връзка с което страните се съгласяват да поемат определени права и задължения. Договорът е нищожен поради невъзможен предмет, когато не съществува в реалната действителност при сключване на сделката и не може да възникне според природните закони и с оглед нивото на развитие на науката, техниката и технологиите към момента на сделката, както и ако предметът е индивидуално определена вещ и тя е погинала преди постигане на съгласието за неговото възникване (фактическа невъзможност) или за неговото възникване или за разпореждането с него съществува непреодолима правна пречка (правна невъзможност). В случая предмет на спогодбата е имуществената отговорност на ответника Е. Н. А. за причинените при изпълнение на трудовите му задължения като „салонен управител“ вреди на

ищеца под формата на липси, която е допустима по КТ и в този смисъл е годин обект на процесното споразумение.

Не е налице и второто основание за нищожност на процесната спогодба – противоречие със закона. Договорът противоречи на закона, когато съдържанието му не е съобразено с императивни правни норми. Липсва законова забрана за договорно уреждане на пълната имуществена отговорност на заетите по трудово правоотношение. Работниците или служителите носят пълна имуществена отговорност в две хипотези: по чл. 203, ал. 2 КТ – за вреди, причинени умишлено, в резултат на престъпление или не при или по повод изпълнение на работата, и по чл. 207, ал. 1, т. 2 КТ – за вреди от липси, когато на работника или служителя е възложено като трудово задължение да събира, съхранява, разходва или отчита парични или материални ценности. Съгласно чл. 211 КТ неограничената имуществена отговорност се осъществява по съдебен ред, т. е. по реда на общото исково производство. Съдебната спогодба, при която чрез взаимни отстъпки страните ликвидират съществуващия между тях спор, е допустим от закона начин за приключване на делото, като няма пречка още преди завеждане на иска да уредят отношенията с извънсъдебна спогодба по чл. 365 ЗЗД. Валидността на същата е обусловена от наличието на предпоставките за реализиране на пълната имуществена отговорност на работника или служителя, тъй като в противен случай той не отговаря в пълен обем, а само до размера на уговореното трудово възнаграждение (чл. 206, ал. 1 КТ), респективно до трикратния му размер (чл. 207, ал. 1, т. 1 КТ). Само спогодба, с която се уговаря пълната имуществена отговорност на работника или служителя при липса на законовите предпоставки за това, е бде нищожна поради противоречието ѝ със закона.

В настоящия случай с процесната спогодба ответникът фактически е признал, че в качеството си служител в „К.“ ЕООД, заемащ длъжността „салонен управител“, умишлено е причинил липси на ищцовото дружество на стойност 27 900 лв., които се е съгласил да възстанови на вноски. Умишленото причиняване вреди на работодателя е основание за ангажиране пълната имуществена отговорност на работника или служителя, като характерът на вредите – липси или претърпяна загуба, е без правно значение за вида на отговорността. С оглед поетото задължение за възстановяване на причинените вреди ответникът не може да оспорва техния размер, тъй като по

силата на чл. 20а ЗЗД договорите имат силата на закон за тези, които са ги сключили. Като се има предвид, че със спогодбата по чл. 365 ЗЗД страните уреждат съществуващия между тях спор чрез взаимни отстъпки, той не може да оспори поетото задължение чрез възражения, основаващи се на предходните отношения, като съдът следва да зачете договорката между страните и да приеме, че отношенията им са такива, каквито са ги признали. Длъжникът може да откаже изпълнение на поетото задължение само при нищожност или унищожаемост на споразумението.

Не е налице и третото релевирано основание за нищожност – противоречие на сключеното споразумение с добрите нрави. Добрите нрави са неписани общоприети етични ценности и правила за поведение, на които законодателят е придал правно значение само при противоречието им с договора. Добрите нрави като комплекс от неписани правила за поведение са приложими само при липса на позитивна правна уредба, относима към съдържанието на договора. При наличие на такава договорът може да е нищожен поради противоречието му със закона, но не и поради противоречието му с добрите нрави. Като се има предвид, че основанието и обема на имуществената отговорност на ответника, която е предмет на процесното споразумение, са уредени законодателно, добрите нрави като критерий за валидност са неотносими в случая.

Ответникът оспорва валидността на процесното споразумение и с твърдения за унищожаемост, но без да сочи конкретно основание – грешка, измама, заплашване, крайна нужда, поради което посоченото възражение не следва да се разгледа по същество. Поради това, като е приел, че ответникът е обвързан от валиден договор за спогодба и е уважил предявения иск за стойността на признатите от ответника вреди, окръжният съд е постановил законосъобразен съдебен акт, който следва да се потвърди в тази част.

По предявения иск по чл. 92, ал. 1 ЗЗД:

Уважаването на претенцията за неустойка е обусловено от уговорена между страните неустоечна клауза и неизпълнение на длъжника. В случая страните по делото са постигнали договорка (чл. 3 от споразумението), че при неизпълнение на задължението за заплащане на причинените вреди в посочените срокове, длъжникът дължи неустойка в размер на 16 лв. за всеки ден на просрочие, считано от 01.03.2020 г. За да уважи предявения иск,

окръжният съд е приел, че са налице предпоставките по чл. 92 ЗЗД, като е счел за неоснователно възражението на ответника за нищожност на клаузата за неустойка поради прекомерност.

Настоящата инстанция счита обжалваното решение за неправилно в тази част. Съгласно чл. 92, ал. 1 ЗЗД неустойката обезпечава изпълнението на задължението и служи като обезщетение за вредите от неизпълнението, без да е нужно те да се доказват от кредитора. Освен обезпечителна и обезщетителна функция, неустойката има и санкционна функция, тъй като е предназначена да санкционира неизправния длъжник в случай на виновно неизпълнение на договора. За да възникне правото на неустойка, уговорката за неустойка не трябва да противоречи на императивните правни норми на закона и на добрите нрави. Противоречието със закона и/или с добрите нрави прави уговорката за неустойка нищожна по силата на чл. 26, ал. 1 ЗЗД и препятства възникването на вземането и на задължението за неустойка.

Предпоставките и случаите, при които уговорената в договор неустойка е нищожна поради накърняване на добрите нрави, са изяснени в т. 4 от ТР № 1/ 15.06.2010 г. по т. д. № 1/ 2009 г. на ОСТК на ВКС. Според дадените с решението разяснения преценката дали една неустойка е нищожна от гледна точка на добрите нрави се прави за всеки конкретен случай към момента на сключване на договора в зависимост от специфичните за отделния случай факти и обстоятелства и от общи за всички случаи критерии като например естеството на обезпеченото с неустойката задължение и неговия размер, вида на неустойката (компесаторна или мораторна) и вида на неизпълнение на задължението (съществено или за незначителна негова част), съотношението между размера на уговорената неустойка и очакваните вреди от неизпълнението. Клаузата за неустойка е нищожна поради накърняване на добрите нрави във всички случаи, когато е уговорена извън присъщите на неустойката обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции. Според тълкувателното решение липсата на краен срок за начисляване на неустойка не прави неустоечната клауза нищожна, но в настоящия случай по своя размер (16 лв. дневно), надвишаващ повече от два пъти законната лихва от 7. 50 лв. на ден, следва да се приеме, че неустойката излиза извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функция и би довела до неоснователно обогатяване на кредитора, което е в противоречие с добрите нрави. При преценка валидността на неустойката

следва да се държи сметка за характера на обезпеченото вземане, като в случая предмет на обезпечение е задължението на ответника да заплати на ищеца в качеството му на работодател причинените му вреди от липси, за забавата на което отговаря в размер на законната лихва (чл. 207, ал. 1, т. 2 КТ). Предвид изложеното съдът намира уговорената в договора неустоечна клауза за нищожна, което изключва наличието на валидно възникнало в полза на ищеца вземане на неустойка за забава. С оглед нищожността на клаузата за неустойка предявеният иск по чл. 92 ЗЗД се явява лишен от основание и следва да се отхвърли. Изложеното налага обжалваното решение да се отмени в тази част, вместо което се постанови ново, с което да се отхвърли исковата претенция за неустойка като неоснователна.

Предвид частичната отмяна на обжалваното решение същото следва да се ревизира и в частта на разноските. На основание чл. 78, ал. 1 ГПК на ищеца следва да се присъдят разноски за двете инстанции в размер на 2603. 60 лв. съобразно уважения размер на исковите, а на ответника на основание чл. 78, ал. 3 ГПК – разноски в размер на 145. 84 лв. съобразно отхвърлената част на исковите.

Мотивиран от горното, съдът

РЕШИ:

ОТМЕНЯ Решение № 313/ 11.03.2022 г. по гр. д. № 1721/ 2021 г. на ОС – Пловдив в частта, в която Е. Н. А. е осъден да заплати на „К.“ ЕООД сумата от 7 264 лв., представляваща дължима на основание чл. 3 от споразумението от 05.02.2020 г. неустойка за периода 02.03.2020 г. – 30.06.2021 г., както и в частта на разноските, вместо което **ПОСТАНОВЯВА:**

ОТХВЪРЛЯ предявения от „К.“ ЕООД против Е. Н. А. иск с правно основание чл. 92, ал. 1 ЗЗД за сумата от 7 264 лв., представляваща дължима на основание чл. 3 от споразумението от 05.02.2020 г. неустойка за периода 02.03.2020 г. – 30.06.2021 г.

ПОТВЪРЖДАВА решението в останалата обжалвана част.

ОСЪЖДА Е. Н. А. да заплати на „К.“ ЕООД направените по делото разноски в размер на 2603. 60 лв.

ОСЪЖДА „К.“ ЕООД да заплати на Е. Н. А. направените по делото разноси в размер на 145. 84 лв.

Решението може да бъде обжалвано пред ВКС в едномесечен срок от връчването му на страните.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____